

[Time: 3 Hours]

[Marks:100]

Please check whether you have got the right question paper.**N.B:** All questions are compulsory.

- Q1 Answer in not more than **two** sentences **20**
- Name any one feature of the state of nature as given by Thomas Hobbes. What is the view of Hobbes on the nature of political obligation?
  - Name any two criticisms against Marxism.
  - Who advocated the concept of Surplus Value and why?
  - Name two differences between power and Influence.
  - What is an Interest Group? Name one caste based agitation in Maharashtra.
  - Why is an active opposition regarded necessary for the success of Democracy?
  - What is Resistance to laws and how is it exercised?
  - What is the modern Liberalism perception of the state?
  - Cite any two provisions under Article 20 of the Indian Constitution.
    - What is the difference between the Equality before the Law and Equal Protection of the Laws.

- Q2 Write short notes on **any four** **20**
- Lion and Fox like Elites as given by Vilfredo Pareto
  - Deterrent theory of punishment
  - Significance of legitimacy in the exercise of political power
  - Mill and Bentham – a comparative study
  - Max Weber's classification of Authority
  - T.H. Green's view on the resistance to unjust laws

- Q3 Answer **any two** **12**
- The concept of issuance of writs by the judiciary is the most important mechanisms for enforcement of various individual rights in India. This writ has been given the status of the most important writ out of the five writs available in India. It is issued in matters when there is a need to produce the detenu before the court so as to judge the preconditions and dimensions of his arrest.
    - Identify and explain the writ as reflected in the given facts.
    - Name three constitutional provisions aiming to realise political justice in India.
  - According to Utilitarianism the best action is the one that maximises utility, which is usually described as that which produces the greatest happiness of the greatest number.
    - Who is the founder of modern school of Utilitarianism? Name two differences between utilitarianism and sarvodaya.
    - What is Sovereignty of Two Masters?

- III) The support base of a Regional Political Party is limited to a particular state because it identifies itself with the region's culture, language, religion etc.
- a) Why are Regional political parties regarded as an obstacle to national unity and national development?
  - b) What is the current role of Regional Political Parties in Indian politics?

Q4 Answer any Four

48

- a) Write a note on the Harm principle of J. S. Mill. Discuss the impact of J. S. Mill's Harm Principle on the Indian Constitution.
- b) Why Karl Marx regarded power as Class power and as a temporary phenomenon? Discuss the main features of the Marxian theory of political obligation.
- c) Explain Truth and Ahimsa as pillars of the Gandhian concept of Satyagraha. Discuss the impact of the Gandhian philosophy on the different provisions of the Indian Constitution.
- d) Discuss the different factors making the Indian Constitution a lengthy constitution.
- e) Write a note on the Reformatory theory of Punishment. What is the view of Jermy Bentham on Punishment ?
- f) Explain the merits of Socialism. What is the status of Right to Property in India after the 44th amendment?

*****

[वेळ: ३ तास]

[एकूण गुण: १००]

Please check whether you have got the right question paper.

सुचना: सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.

प्र.१.ला खालील प्रश्नांची उत्तरे दोन ओळीत लिहा.

२०

- अ) थॉमस हॉब्स ने राज्याच्या स्वरूपाचे सांगितलेले एक वैशिष्ट्ये लिहा? हॉब्सच्या राजकीय आबंधनाचा एक विचार लिहा.
- ब) मार्क्सवादावर दोन टिका लिहा.
- क) अतिरिक्त मूल्याचा विचार कोणी व का मांडला?
- ड) सत्ता आणि प्रभाव यातील फरक लिहा.
- इ) हितसंबंधी गट म्हणजे काय? महाराष्ट्रातील जातीवर आधारित एक आंदोलन लिहा.
- फ) यशस्वी लोकशाही साठी सक्रिय विरोधी आवश्यक का मानला जातो?
- ग) कायद्याला विरोध का असावा? हा विरोध कशा प्रकारे केले जातो?
- ह) आधुनिक उदारमतवादाची राज्यात काय उपयुक्तता आहे?
- ई) भारतीय राज्यघटनेतील कलम २० मधील दोन तरतुदी लिहा.
- ज) कायद्यापुढे समानता आणि कायद्याचे समान संरक्षण यातील फरक लिहा.

प्र.२.रा टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

२०

- अ) विल्फ्रेड पेरोटोच्या मते नेतृत्व गट सिंह आणि कोल्हयाप्रमाणे असतो.
- ब) शिक्षेचा दहशतीचा सिद्धांत
- क) राजकीय सत्तेच्या कार्यात अधिमान्यतेचे महत्व
- ड) मिल व बेंथम तुलनात्मक अभ्यास
- इ) मॅक्स वेबरचे अधिसत्तेचे वर्गीकरण
- फ) अन्यायकारी कायद्याच्या विरोधाबाबत टी. एच. ग्रीक ग्रीनेचे मत.

प्र.३.रा कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

१२

- I. भारतात मुलभूत अधिकाराच्या अंमलबजावणीसाठी न्यायमंडळाकडून आमलात येणारी रिट्स (Writs) ची तरतूद अंत्यंत महत्वाची आहे. भारतात उपलब्ध असलेल्या पाच घटनात्मक उपाय योजनाच्या (रिट्स) पैकी हे रिट सर्वात महत्वाचे मानले जाते. या आदेशाद्वारे अटक केलेल्या व्यक्तीस न्यायालयासमोर हजर करण्यास सांगितले जाते. ज्यामुळे न्यायालयाला अटक करण्याबाबतची कायदेशीरता पाहता येते.
- अ) वरील उतान्यात व्यक्त होणारे रिट (writ) ओळखून स्पष्ट करा.
- ब) भारतात राजकीय न्यायाची हमी देणाऱ्या राज्य घटनेतील तीन तरतुदी सांगा.
- II उपयुक्तता वादाप्रमाणे ज्या कृत्यातून अधिकाधिक उपुक्तता प्राप्त होते ते कृत्य सर्वोत्तम आहे. जास्तीत जास्त लोकांचे जास्तीत जास्त हीत अशी यांची व्याख्या केली जाते.
- अ) उपयुक्तता वादाच्या विचारप्रणालीचा मुख्य संस्थापक कोण आहे? उपुक्तता वाद आणि सर्वोदय यातील दोन फरक लिहा.

ब) दोन मास्टर्सचे सार्वभौमत्व म्हणजे काय?

III प्रादेशिक पक्ष विशिष्ट राज्यापुरताच मर्यादित असतो. अशा पक्षांची ओळख त्या प्रांताच्या भाषा, धर्म, संस्कृती यातून होते.

अ) प्रादेशिक पक्ष देशाच्या एकात्मतेतील आणि विकासातील अडथळा का मानले जातात?

ब) भारतीय राजकारणात प्रादेशिक पक्षांची आज भूमिका काय आहे?

प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे सविस्तर लिहा. (कोणतेही चार)

४८

अ) मिलच्या “हार्म प्रिन्सीपल” या संकल्पनेवर टीप लिहा. या संकल्पनेचा भारतीय राज्यघटनेवर झालेला परिणाम स्पष्ट करा.

ब) कार्ल मार्क्स सत्तेला वर्गांची सत्ता आणि तात्पुरत्या स्वरूपाची सत्ता असे का मानतो. राजकीय आबंधनाचा मार्क्सवादी सिद्धांत स्पष्ट करा.

क) म. गांधीच्या सत्याग्रहाचे सत्य आणि अहिंसा हे दोन मुख्य आधारस्तंभ आहेत स्पष्ट करा. गांधीजींच्या तत्वज्ञानाचा भारतीय राज्यघटनेतील तरतुदीवरील प्रभाव चर्चा करा.

ड) भारतीय राज्यघटना मोठी होण्यास कारणीभूत ठरलेले घटक स्पष्ट करा.

इ) शिक्षेच्या सुधारणावादी सिद्धांत स्पष्ट करा. बेंथमचे शिक्षेबाबतचे विचार स्पष्ट करा.

फ) समाजवादाचे गुण स्पष्ट करा. ४४ व्या घटना दुरुस्ती नंतर मालमतेच्या अधिकाराचा भारतातील दर्जा काय आहे.

*****